

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 380/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokáti Heinrich s.r.o., Skautská 12, Nitra, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-6Cb/81/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 6Cb/81/2008) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-6Cb/81/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 6Cb/81/2008) v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č.k. II. ÚS 62/2019-41 z 5. septembra 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadost'učinenie **2 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **582,14 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a sťažostná argumentácia

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (predtým Okresného súdu Piešťany) (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-6Cb/81/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje prikázať okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov a priznať jej finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 380/2024-14 z 28. augusta 2024 ju prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. II. ÚS 62/2019-41 z 5. septembra 2019. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá ako neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnej pozícii žalovanej stranou sporu o zaplatenie 2 245,50 eur s príslušenstvom, ktorý bol vedený okresným súdom na základe žaloby podanej 2. októbra 1997. Pôvodne bol spor vedený pod sp. zn. 11Cb/98/97, ale v súvislosti s prechodom súdництва na Okresný súd Piešťany v roku 2008 mu bola pridelená sp. zn. 6Cb/81/2008 a v súvislosti s prechodom súdництва späť na okresný súd v roku 2023 bol vedený pod sp. zn. PN-6Cb/81/2008 až do jeho právoplatného skončenia, a to rozsudkom okresného súdu z 22. mája 2024 právoplatným 25. júna 2024. Predmetným rozsudkom o schválení zmieru sporových strán sa sťažovateľka zaviazala zaplatiť žalobcovi istinu 2 106,57 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 2 106,57 eur, ako aj náhradu trov konania 1 500 eur.

4. Sťažovateľka už pred ústavným súdom namietala zbytočné prietahy v napadnutom konaní, a to skoršou ústavnou sťažnosťou doručenou 6. apríla 2018, o ktorej bolo rozhodnuté nálezom č. k. II. ÚS 62/2019-41 z 5. septembra 2019. V predmetnom náleze právoplatnom 18. septembra 2019 ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 6Cb/81/2008, prikázal Okresnému súdu Piešťany konať vo veci bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie 9 000 eur a náhradu trov konania.

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti, popisujúc podrobný priebeh napadnutého konania, tvrdí, že od podania žaloby do podania ústavnej sťažnosti, teda za viac ako 26 a pol roka, nebolo vo veci samej právoplatne rozhodnuté, a to aj napriek tomu, že už raz ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať a ide o reštančnú vec. V podstatnom sťažovateľka namieta celkovú dĺžku súdneho konania, ako aj skutočnosť, že od predošlého nálezu ústavného súdu reálne okresný súd vo veci vykonal len jediné pojednávanie (28. februára 2020), ktoré bolo odročené a odvtedy boli ďalšie nariadené pojednávania zrušené bez reálneho procesného postupu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

6. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti predložil popis úkonov vykonaných vo veci od septembra 2019 a potvrdil, že do 14. júla 2023, keď bola vec pridelená novému zákonnému sudcovi, sa neuskutočnilo žiadne pojednávanie, a to najskôr z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie spôsobenej hrozbou ochorenia COVID-19, následne tiež z dôvodu práceneschopnosti predchádzajúceho zákonného sudcu. Uviedol, že v období od 11. januára 2023 až do 27. decembra 2023 sa spis fyzicky nachádzal na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky a následne bol zapožičaný Najvyššiemu správnomu súdu Slovenskej republiky z dôvodu disciplinárnych konaní voči predchádzajúcemu sudcovi Mgr. Vladimírovi Zimányimu, a teda počas tejto doby nebol v dispozičnej sfére okresného súdu a reálne nemohli byť vykonávané žiadne úkony.

7. Poukázal na to, že po vrátení spisu ho nový zákonný sudca naštudoval a 14. marca 2024 určil vo veci, vzhľadom na jeho pracovnú zaťaženosť, najskorší možný termín pojednávania na 22. máj 2024. Pripustil, že za obdobie od právoplatnosti nálezu ústavného súdu z 5. septembra 2019 do 14. júla 2023 súd nekonal plynulo, čím došlo k priedňhom zo strany pôvodne konajúceho okresného súdu. Zdôraznil však, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť proti postupu okresného súdu v čase, keď už bol vo veci nariadený termín pojednávania (týždeň pred jeho konaním), na ktorom strany sporu uzavreli zmier, a preto konštatoval účelovosť podania ústavnej sťažnosti.

8. Ďalej okresný súd upriamil pozornosť na ústavnému súdu známy postoj Mgr. Zimányiho, ktorý opakovane nariaďoval a rušil pojednávania vzhľadom na jeho právny názor, že vykonávaniu pojednávania bráni zákonná prekážka, za ktorú považoval vyhlásenie mimoriadnej situácie na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 111 z 11. marca 2020, ako aj na názor predsedu okresného súdu na túto situáciu.

9. V závere vyjadril presvedčenie, že od pridelenia spisu novému zákonnému sudcovi bolo vo veci konané bez akýchkoľvek priedňhov, pričom k 25. júnu 2024 bola vec právoplatne skončená, a teda sťažovateľka sa už nenachádza v stave právnej neistoty. S ohľadom na všetky okolnosti veci označil sťažovateľkou požadované finančné zadost'učinenie za neprimerane vysoké.

10. Keďže z vyjadrenia okresného súdu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by boli v prejednávanej veci spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie ústavného súdu, nepovažoval za potrebné doručovať ho na repliku sťažovateľke a v záujme hospodárnosti a rýchlosti konania pristúpil k meritórnemu prerokovaniu ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Podstata námietok sťažovateľky súvisí s tvrdeným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorý sa podľa sťažovateľky vyznačuje výraznými aj kratšími obdobiami nečinnosti, a to aj po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 62/2019-41 z 5. septembra 2019.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ostatné označené referenčné normy – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 318/2022).

15. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky ESLP vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa.

16. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na bežný predmet konania (spor o zaplatenie) nič nenasvedčuje tomu, že by išlo o skutkovo či právne mimoriadne náročnú vec. Rozhodovanie o takýchto žalobách tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Zložitou sporu neargumentoval ani okresný súd a pokiaľ túto čiastočne konštatoval ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 62/2019 (čo sa týka ustálenia toho, či ide o civilnú, alebo obchodnoprávnu vec, pozn.), v posudzovanom štádiu konania už bola táto otázka vyriešená.

17. V preskúvanom období (od septembra 2019) ústavný súd nezistil počas napadnutého konania okresného súdu žiadne okolnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľky v súvislosti s dĺžkou konania v jej veci.

18. Pozornosti ústavného súdu ale neušlo a upozornil na to aj okresný súd, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť v čase, keď bol vo veci nariadený termín pojednávania, o čom musela mať bez pochyby vedomosť, a keď spor smeroval k jeho ukončeniu zmierom. Aj vzhľadom na jej argumentáciu a požadovanú sumu finančného zadosťučinenia bolo teda zjavným úmyslom sťažovateľky sčítať celé obdobie súdneho konania a pripísať to na ťarchu okresného súdu. Pritom ústavný súd, ako už bolo uvedené, v roku 2019 sťažovateľke priznal od Okresného súdu Piešťany finančné zadosťučinenie 9 000 eur. Uvedené skutočnosti, ako aj nastolenie stavu právnej istoty veľmi krátko po podaní ústavnej sťažnosti ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadosťučinenia.

19. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

20. Z už opísaného priebehu napadnutého konania vyplýva, že od právoplatnosti predošlého nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 62/2019 (18. septembra 2019) uplynulo 4 a pol roka, počas ktorých súd vo veci sťažovateľky absolútne nekonal. Až nariadením pojednávania v marci 2024 na 22. máj 2024 a následne na ňom vydaným rozhodnutím vo veci samej došlo k úkonom, ktoré smerovali k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky. Táto bola napokon nastolená 25. júna 2024 právoplatnosťou rozsudku okresného súdu.

21. Je nepochybné, že nepriaznivá epidemiologická situácia v rokoch 2020 – 2022 prispela k predĺženiu konania. Avšak okresný súd minimálne od 22. februára 2022, keď došlo k zrušeniu núdzového stavu vyhláseného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 695 z 24. novembra 2021, mohol v namietanom konaní plynulo vykonávať procesné úkony. Ústavný súd v posudzovanej veci nezistil žiadnu objektívnu prekážku, ktorá by od 22. februára 2022 bránila riadnemu ústnemu prejednaniu sporu (III. ÚS 156/2023, III. ÚS 247/2023).

22. Pokiaľ ide o disciplinárnu zodpovednosť vo veci (pôvodne) konajúceho sudcu, ústavný súd konštantne judikuje, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017).

23. Na základe uvedených zistení je zřejmé, že okresný súd (predtým Okresný súd Piešťany) nezvolil v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka ako žalovaná nachádzala. Vzhľadom na to ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu (do 31. mája 2023 postupom Okresného súdu Piešťany) v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 62/2019-41 z 5. septembra 2019 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva

sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

24. Z dôvodu, že napadnuté konanie pred okresným súdom je právoplatne skončené, ústavný súd podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde *a contrario* nevyhovel návrhu sťažovateľky v časti vyslovenia príkazu okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Sťažovateľka žiada priznať od okresného súdu primerané finančné zadosťučinenie 10 000 eur z dôvodu neakceptovateľnej a neprimeranej celkovej dĺžky súdneho konania, ako aj z dôvodu utrpenej ujmy, pocitov trvalej neistoty a pochybností a negatívneho dopadu na jej obchodné vzťahy so žalobcom. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Ústavný súd zhodne s okresným súdom považuje požadované finančné zadosťučinenie za obzvlášť neprimerané.

27. Zohľadňujúc predmet sporu a výšku žalovanej pohľadávky, ďalej berúc do úvahy popísanú nečinnosť okresného súdu v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 62/2019, ako aj obmedzenia súvisiace s pandemiou COVID-19 a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 2 000 eur (bod 2 výroku tohto rozhodnutia). V prevyšujúcej časti uplatneného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania 582,14 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

29. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, ústavný súd bol viazaný návrhom sťažovateľky, inak by jej patrilo nárok na náhradu trov konania v rozsahu 856,75 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádza z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom

v relevantnom období (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur spolu s režijným paušálom v sume 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 356,98 eur. Sťažovateľke by vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo celkovo predstavuje sumu 713,96 eur a po zvýšení o daň z pridanej hodnoty sumu 856,75 eur. Ústavný súd by vypočítanú náhradu trov sťažovateľky zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože jej právny zástupca je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľky vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

31. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2025

Ľuboš Szigeti
predseda senátu